

Nr 152.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1928 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition an-
gående skeppsgossekårens i Marstrand förläggning.*

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1928 dagtecknad proposition (nr 148), vilken till förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen *dels* besluta, att den till Marstrand förlagda skeppsgossekåren skall kvarbliva på sin nuvarande förläggningsort och, sedan erforderliga omändringsarbeten blivit verkställda, förläggas i land i Karlstens fästning; *dels ock* medgiva, att av de utav 1925 års riksdag för omändring av f. d. pansarskeppen Göta och Thule till logementsfartyg till förfogande ställda medel må tagas i anspråk ett belopp av 77,000 kronor för verkställande av vissa för skeppsgosseförläggningen i Karlstens fästning erforderliga tillbyggnads- och ändringsarbeten.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Sedan den 1 oktober 1907 har en skeppsgossekår varit förlagd i Marstrand. Vid kårens uppsättande fastställdes numerären till 200 skeppsgossar. Det huvudsakligaste motivet för åtgärden att förlägga en skeppsgossekår till Marstrand var antagandet, att ett värdefullt material för flottans bemanning skulle vinnas genom de ökade rekryteringsmöjligheter, som vore att påräkna vid upprättandet av en ny självständig skeppsgossekår.

Inkvartering bereddes skeppsgossarna å kasernfartyget Norrköping. Emellertid befanns snart nämnda fartyg mindre lämpligt för förläggning av skeppsgossarna. Marinens myndigheter gjorde därför särskilda framställningar om att utredning måtte åvägbringas för utrönande av huruvida lämplig inkasernering i land kunde beredas skeppsgossarna i Marstrand. Under framhållande, att kåren icke, såsom man ursprungligen tänkt sig, i någon mera avsevärd grad kommit att rekryteras från kustbefolkningen vid västkusten, henställde myndigheterna jämväl om utredning, huruvida annan lämpligare plats än Marstrand stode att finna för skeppsgossekårens förläggning utanför flottans stationer. För utredande av detta spörsmål jämte vissa andra frågor rörande skeppsgossekårerna tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 oktober 1912 vissa sakkunniga, vilka den 10 december

Inledning.

1917 avgåvo betänkande i ämnet och därvid förordade kasertering i land av Marstrandskåren enligt olika av de sakkunniga framlagda alternativ.

Innan statsmakterna fattat beslut i anledning av de sakkunnigas förslag i omförmälda avseende, tillsattes den 12 november 1919 försvarsrevisionen, som i sitt den 15 mars 1923 avgivna betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende jämväl upptog till behandling skeppsgosseinstitutionen i dess helhet. Härvid anförde revisionen, bland annat, att, på grund av den utav revisionen föreslagna minskningen av såväl sjömanskåren som underofficerskåren, skeppsgossekårens sammanlagda numerär syntes böra minskas från 600 till 500 nummer. Skeppsgossarna vore för det dåvarande uppdelade på en kår om 400 nummer i Karlskrona och en kår om 200 nummer i Marstrand. Givet vore, att denna uppdelning på två kårer medförde avsevärt större kostnader för såväl förvaltning som undervisning och utbildning än om samtliga skeppsgossar vore förlagda till en och samma plats. Med hänsyn härtill och då en sammanslagning av de båda kårerna dessutom vore ägnad att främja enhetligheten i utbildningen, funne revisionen sig böra föreslå, att Marstrandskåren indroges, och att samtliga skeppsgossar, såsom tidigare varit fallet, förlades till Karlskrona. Då emellertid utrymmet i skeppsgossekasernen därstädes icke vore tillräckligt för det av revisionen föreslagna antalet skeppsgossar, måste andra förläggningslokaler beredas. Lämpliga sådana kunde erhållas uti det genom Karlskrona grenadjärregementes indragning ledigblivna kasernetablissemang.

I proposition den 1 februari 1924, nr 20, angående försvarsväsendets ordnande, tillstyrkte föredragande departementschefen, att skeppsgossekåren minskades till 500 nummer, men ansåg, att Marstrandskåren tillsvidare borde bibehållas, intill dess dels erfarenhet vunnits, huru stor numerär skeppsgossekåren i sin helhet borde hava, och dels tillfälle möjligen yppade sig till en lämplig förläggning i Stockholm eller dess närhet, såsom Rindö eller annan lämplig plats. Karlskronakåren skulle bestå av 350 och Marstrandskåren av 150 gossar.

Försvarsutskottet vid 1924 års riksdag föreslog för sin del en indragning av skeppsgossekåren i Marstrand.

Varken nämnda proposition eller utskottets förslag vann emellertid riksdagens bifall.

I proposition den 20 februari 1925, nr 50, angående försvarsväsendets ordnande anslöt sig föredragande departementschefen till 1924 års försvarsutskotts förslag om indragning av Marstrandskåren. I samband härmed förordade departementschefen, att en utökning skulle ske av numerären vid kåren i Karlskrona från förut 400 till 450 skeppsgossar, samt att denna numerär vid inträffande vakanser inom sjömanskåren finge ökas med motsvarande antal skeppsgossar, dock högst 100. Beträffande kårens förläggning anförde departementschefen, att det tidigare varit ifrågasatt att vid dylikt sammanförande av de båda nuvarande skeppsgossekårerna till en kår i Karlskrona förlägga densamma till Karlskrona grenadjärregementes kasernetablissemang vid Gräsvik under förutsättning av regementets indragning.

Departementschefen förutsatte visserligen, att ifrågavarande regemente skulle indragas, men samtidigt skulle annan permanent förläggning av infanteri till Karlskrona äga rum. Ehuru grenadjärregementets etablissemang icke behövde i sin helhet tagas i anspråk för sistnämnda förläggning, syntes icke böra ifrågasättas att dit jämväl förlägga skeppsgossar, då nämligen dylik blandad förläggning av skeppsgossar och vuxet manskap icke kunde anses vara lämplig och även blivit vid tidigare tillfällen bestämt avstyrkt av marinens myndigheter. Vid sådant förhållande syntes skeppsgossekåren böra förbliva förlagd i sin nuvarande kasern i Karlskrona och eventuellt bristande utrymme ersättas antingen genom en tillbyggnad eller ock genom anlåtande av ett logementsfartyg.

I anledning av berörda uttalande av departementschefen anförde försvarsutskottet vid 1925 års riksdag i sitt utlåtande nr 1, att utskottet i fråga om skeppsgossarnas förläggning endast ansett sig kunna välja mellan tvenne alternativ, nämligen i ena fallet påbyggnad av skeppsgossekasernen i Karlskrona och i andra fallet bibehållande tillsvidare av en förläggning i Marstrand med utbyte av logementsfartyget Norrköping mot annat logementsfartyg, eventuellt »Thule» eller »Göta». Det senare alternativet skulle visserligen föranleda större kostnader, men hade utskottet funnit denna kostnadsökning väl motiverad med tanke på de fördelar, som en delad förläggning av skeppsgossarna skulle medföra. Härvid hade utskottet särskilt beaktat de större rekryteringsmöjligheterna. Utskottet förordade sålunda, att skeppsgossekårens dåvarande förläggning tillsvidare bibehölls och att högst 350 skeppsgossar förlades till Karlskrona och återstoden till Marstrand. Det syntes emellertid utskottet önskvärt, att en utredning verkställes, huruvida icke en förläggning till Nya Varvet eller eventuellt annan plats kunde med utnyttjande av ledigblivna etablissemang visa sig ur såväl ekonomiska som andra synpunkter fördelaktigare än förläggningen i Marstrand.

Vad utskottet sålunda anført föranledde från riksdagens sida icke någon erinran.

Sedan marinförvaltningen och chefen för marinstaben anbefallts att, med beaktande av vad 1925 års försvarsutskott i ämnet anført, gemensamt verkställa utredning rörande skeppsgossekårens i Marstrand förläggning, överlämnade myndigheterna med skrivelse den 25 oktober 1925 den sålunda infordrade utredningen. Myndigheterna anförde därvid, att de skäl, som på sin tid föranlett förläggning av en skeppsgossekår till västkusten, fortfarande föreläge. Myndigheterna hade därför undersökt möjligheterna av en förläggning av skeppsgossar antingen till Nya Varvet eller till Uddevalla, vilka två platser syntes vara de enda å rikets västra kust, som kunde ifrågakomma för en dylik förläggning. På angivna skäl hade myndigheterna funnit en förläggning till Uddevalla icke kunna förordas. Under förutsättning att för erforderliga nybyggnads-, förändrings- och reparationsarbeten beräknade medel, 77,000 kronor, ställdes till förfogande, tillstyrkte däremot myndigheterna, att skeppsgossekåren i Marstrand flyttades till Nya Varvet vid Göteborg, sedan Älvsborgs kustartillerikår indragits.

1926 års
statsverks-
proposition.

I statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkten 108) till 1926 års riksdag anförde dåvarande chefen för försvarsdepartementet, efter att hava redogjort för myndigheternas ovannämnda förslag, att genom den gjorda utredningen syntes klarlagt, att övervägande skäl talade för förflyttning till Nya Varvet av den i Marstrand förlagda skeppsgossekåren. Älvsborgs kustartillerikår vore avsedd att upphöra från och med den 1 november 1926. Kostnaderna för nödiga tillbyggnads-, ändrings- och reparationsarbeten hade beräknats till 77,000 kronor. Såsom av myndigheterna erinrats, hade det varit avsett, att, därest skeppsgossekåren skulle kvarbliva i Marstrand, det nuvarande logementsfartyget därstädes, »Norrköping», skulle ersättas med ettdera av de utrangerade pansarskeppen Göta eller Thule. 1925 års riksdag hade medgivit, att för ämändring av nämnda två fartyg till logementsfartyg ett belopp av tillsammans högst 260,000 kronor finge tagas i anspråk från återstående behållning å ett av 1919 års riksdag beviljat anslag till krigsfartygsmateriel. Genom den föreslagna förflyttningen av skeppsgossekåren till Nya Varvet skulle inredningen av det ena av sagda fartyg för berörda ändamål icke längre erfordras. Med hänsyn till den besparing, som härigenom möjliggjordes, syntes det departementschefen lämpligt, att från berörda medelstillgång erfordrerligt belopp ställdes till förfogande för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande arbeten å Nya Varvet.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att av de utav 1925 års riksdag för omändring av f. d. pansarskeppen Göta och Thule till logementsfartyg till förfogande ställda medel finge tagas i anspråk ett belopp av högst 77,000 kronor till verkställande av vissa för skeppsgosseförläggning å Nya Varvet erforderliga tillbyggnads-, ändrings- och reparationsarbeten.

1926 års
riksdag.

Detta förslag vann emellertid icke riksdagens bifall. I skrivelse den 16 april 1926, nr 143, anförde riksdagen i förevarande fråga, bland annat följande.

Den i ärendet verkställda utredningen hade enligt marinmyndigheternas uppfattning, till vilken även departementschefen anslutit sig, givit vid handen, att övervägande skäl talade för en förflyttning till Nya Varvet av den i Marstrand förlagda skeppsgossekåren. Riksdagen, vars vederbörande utskott avlagt besök såväl å Nya Varvet som i Marstrand för att på ort och ställe göra sig underrättat om de olika förläggningssmöjligheterna, hade emellertid icke ansett sig kunna biträda den av marinmyndigheterna och departementschefen sålunda uttalade uppfattningen.

Riksdagen ville till en början erinra om, att departementschefen i uttalande till det vid förenämnda proposition nr 50 fogade statsrådsprotokollet tagit bestämd ståndpunkt mot en blandad förläggning av skeppsgossar och vuxet manskap, en uppfattning som jämväl tidigare syntes hava delats av marinens myndigheter. För egen del måste riksdagen finna, att denna ståndpunkt fortfarande vore den riktiga. Emellertid komme genom skeppsgossekårens förläggning till Nya Varvet i samband med manskap från den likaledes till denna plats förlagda örlogsdepån en dylik blandad förläggning att uppstå. Men även den omständigheten, att Nya Varvet vore beläget i omedelbar närhet till en storstad, vore enligt riksdagens mening ett skäl,

som talade emot det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Härtill komme, att utredningen i ärendet i vissa avseenden måste anses mindre tillfredsställande. Salunda syntes de lokaler, som avsåges att å Nya Varvet disponeras till skollokaler, icke lämpliga för detta ändamål, varjämte frågan om huruvida sjöförlägg skulle utgå till flottans personal vid förläggning till Nya Varvet icke syntes föreligga i fullt utrett skick.

Under sådana förhållanden syntes skeppsgossekåren böra åtminstone tillsvidare kvarbliva i Marstrand och en allsidig utredning verkställas rörande kårens blivande förläggning. Härvid syntes först böra undersökas, huruvida icke de brister, som för närvarande otvivelaktigt villåde Marstrandförläggningen, kunde för rimliga kostnader avhjälpas. I detta sammanhang syntes jämväl böra uppmärksammas, att antalet skeppsgossar efter den nya organisationens genomförande torde komma att minskas vid kåren i Marstrand, varigenom bättre utrymme för framtiden stode att vinna därstädes, ävensom att genom förhandlingar med stadens myndigheter vissa förbättringar i avseende å förläggningens ändamålsenliga ordnande och vad därmed ägde samband torde stå att vinna. Därest emellertid en blivande utredning skulle visa, att en förläggning till Marstrand i allt fall icke borde ifrågakomma, syntes kunna komma i betraktande förutom Karlskrona, vilken stad redan tidigare ifrågasatts såsom förläggningssort för skeppsgossekåren i dess helhet, även andra platser. Då riksdagen alltså ansåge förnyad utredning i frågan erforderlig, hade riksdagen samtidigt velat uttala, att enligt riksdagens mening någon förändring av ytterligare en pansarbåt till logementsfartyg, utöver den, som avsåges för Hägernäs, icke borde för det dåvarande ifrågakomma. De medel, som härför avsetts, borde, i den mån desamma icke åtginge för fullständigt iordningställandet av den för Hägernäs avsedda pansarbåten, tillsvidare reserveras för vidtagande av anordningar i samband med det definitiva bestämmandet av förläggningssort för skeppsgossekåren.

Under förmälan, att riksdagen avslagit Kungl. Maj:ts framställning om disponerande å visst belopp för verkställande av vissa för skeppsgosseförläggning av Nya Varvet erforderliga tillbyggnads-, ändrings- och reparationsarbeten, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning av frågan om skeppsgossekårens i Marstrand blivande förläggning ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde för-
anleda.

Genom beslut den 30 april 1926 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst fem personer för att inom departementet biträda med verkställande av utredning rörande frågan om skeppsgossekårens i Marstrand blivande förläggning. På grund härav anmodades den 21 juni 1926 ledamoten av riksdagens första kammare, dåvarande överdirektören, numera generalkrigskommissarien J. L. Widell, kommandören i marinen A. Hägg, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören J. Nilsson samt ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren O. Jeppsson att utföra ifrågavarande uppdrag, varjämte uppdrogs åt Widell att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Förslag av sakkunniga samt myndigheternas yttranden däröver.

De sakkunniga hava den 19 oktober 1927 avgivit betänkande och förslag rörande skeppsgossekårens i Marstrand blivande förläggning.

Över de sakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av marinförvalt-

ningen och chefen för marinstaben gemensamt, stationsbefälhavaren vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm, varvschefen vid flottans station i Stockholm, kommandanten i Älvsborgs fästning, chefen för skeppsgossekåren i Marstrand, arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt riksantikvarien.

Departements-
chefen.

Sedan departementschefen redogjort för de sakkunnigas förslag och myndigheternas däröver avgivna yttranden (sid. 6—26 av återopade statsrådsprotokollet) har departementschefen för egen del anfört följande.

»Såväl de sakkunniga som vederbörande myndigheter synas vara ense om att ett bibehållande av den nuvarande uppdelningen på två särskilda kårer innebär den fördelaktigaste anordningen beträffande skeppsgosseinstitutionens organisation. Stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona förordrar emellertid, att Marstrandskåren, därest den ej förlägges till Nya Varvet, sammanslås med skeppsgossekåren i Karlskrona, vars etablissemang skulle utvidgas för att kunna mottaga det härav betingade ökade antalet gossar. De skäl, som av de sakkunniga med instämmande av marinförvaltningen och chefen för marinstaben anförts till förmån för en delad förläggning av skeppsgossarna, hava synts mig övertygande, och jag kan därför icke biträda förslaget om en sammanslagning av kårerna, så mycket mindre som förverkligandet av detta förslag, enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, skulle kräva betydande engångskostnader.

Såsom framgår av vad förut anförts, har den verkställda utredningen kommit att i huvudsak inriktas på en jämförelse mellan Marstrand och Nya Varvet. De sakkunniga hava nämligen, enligt min mening på goda grunder, funnit sig böra utmönstra övriga av dem undersökta förläggningsalternativ.

Vid den prövning av fördelar och nackdelar beträffande Marstrand och Nya Varvet, som sålunda företagits, hava starka meningsbrytningar gjort sig gällande. De sakkunniga hava för sin del understrukit olämpligheten av en blandad förläggning i Nya Varvet och framhållit de moraliska vådor, som måste anses förknippade med en förläggning av skeppsgossarna i omedelbar närhet till en stad av Göteborgs storlek och i grannskapet av dess hamnkvarter. Såväl stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm som kommandanten i Älvsborgs fästning dela de sakkunnigas betänkligheter i berörda avseende. Övriga marinmyndigheter samt reservanten bland de sakkunniga hava däremot ansett dessa farhågor icke böra tillmätas någon större betydelse.

För mig framstå ifrågavarande betänkligheter mot en förläggning till Nya Varvet såsom synnerligen tungt vägande. Olämpligheten av en sådan förläggning av gossar i uppväxtåren synes mig vara uppenbar, och någon fullt effektiv övervakning av gossarna i Nya Varvet kan enligt min mening icke åvägabringas. Vådorna av en blandad förläggning av vuxet manskap och gossar torde icke heller böra underskattas. Såsom kommandanten i Älvsborgs fästning uppgivit, har man i Nya Varvet att räkna med en kontingent av omkring 100 man vuxet manskap. Det torde bliva omöjligt att på ett nöjaktigt sätt avskilja gossarna från beröring med detta manskap, särskilt som matinrättningen och marketenteriet skulle vara gemensamma för skeppsgossekåren och den övriga till Nya Varvet förlagda personalen.

Då ur dessa synpunkter Nya Varvet enligt mitt förmenande är vida underlägset Marstrand i fråga om lämpligheten såsom förläggningsort för skeppsgossekåren, har jag kommit till den uppfattningen, att därest själva för-

läggningen kan på ett tillfredsställande sätt ordnas i Marstrand, kåren bör kvarbliva därstädes, även om de härmed förenade kostnaderna befinnas vara något större än motsvarande utgifter vid en förläggning till Nya Varvet.

Jag övergår härefter till en granskning av de beräknade engångskostnaderna för de bägge alternativen.

Vad först beträffar logementsfartyget Norrköping, råder full enighet därom, att detsamma icke längre kan anses uppfylla de hygieniska krav, som böra ställas på en förläggning av här ifrågakommande art. Varvschefen vid flottans station i Stockholm har även vitsordat, att om ej kostsamma reparationer vidtagas, fartyget inom kort måste utdömas såsom kaserfartyg. Med hänsyn härtill torde det vara uppenbart, att »Norrköping» icke bör för framtiden ifrågakomma såsom förläggningsplats för skeppsgossarna, utan att kåren, därest den fortfarande skall vara förlagd till Marstrand, bör inkaserneras i land. Den i ärendet förebragta utredningen synes mig hava ådaga-lagt, att en fullt nöjaktig förläggning för skeppsgossekåren kan anordnas i Karlstens fästning. Vad angår de härmed förenade engångskostnaderna, torde det, med hänsyn till de olika meningar, som härutinnan gjort sig gällande, knappast vara möjligt att nu angiva en mera exakt kostnadssumma för förläggningens ordnande i Marstrand. De sakkunnigas kostnadsberäkning slutar å ett belopp av 230,000 kronor, medan marinförvaltningen och chefen för marinstaben angivit engångsutgifterna till 480,000 kronor. Här föreligger alltså en skillnad av icke mindre än 250,000 kronor. Myndigheternas kostnadsförslag torde emellertid kunna avsevärt nedbringas. Sålunda hava myndigheterna föreslagit uppförande av ett helt nytt exercis- och gymnastikhus för en kostnad av 86,000 kronor. Enligt mitt förmenande kan denna utgift helt bortfalla. Den utvidgning av det redan befintliga, staden tillhöriga gymnastikhuset, som staden erbjudit sig att låta verkställa, torde vara fullt tillfredsställande för kårens behov. Även åtskilliga andra av myndigheterna beräknade utgiftsposter synas mig kunna uteslutas eller i allt fall icke oväsentligt nedbringas. Å andra sidan torde de sakkunnigas förslag på en del punkter böra kompletteras med av myndigheterna påyrkade anordningar, innebärande nödvändiga tillbyggnader och förbättringar. Jag anser emellertid, att engångsutgifterna böra kunna hållas inom en kostnadsram av 350,000 kronor.

Vad härefter angår engångskostnaderna vid en förläggning till Nya Varvet, hava dessa av myndigheterna beräknats till 126,000 kronor. Denna summa torde emellertid böra i ej ringa mån höjas, då engångsutgifterna här otvivelaktigt blivit väl lågt uppskattade, medan kostnaderna i Marstrand tilltagits rundligt. Sålunda hava vissa utgifter angivits såsom nödvändiga i fråga om Marstrand men icke upptagits beträffande Nya Varvet, ehuru de torde vara fullt lika behövliga därstädes. Vidare har någon kostnad för kårens förflyttning till Nya Varvet ej beräknats. Slutligen är att märka, att man måste räkna med att vissa krav på ersättning kunna komma att resas av Marstrands stad, därest skeppsgossekåren förflyttas därifrån.

Vidkommande de årliga kostnaderna hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben beräknat, att utgifterna för underhåll av etablissemangen i Nya Varvet och anläggningen i Marstrand skulle komma att uppgå till ungefärligen lika stora belopp. Kostnaderna för personalens avlöning och förplägnad m. m. hava av myndigheterna uppskattats till 12,000 kronor mera i Marstrand än i Nya Varvet.

Underhållskostnaderna i Marstrand belöpa sig för närvarande enligt myndigheternas uppgift till omkring 20,000 kronor för år, i vilket belopp jämväl ingår kostnaden för underhåll av logementsfartyget Norrköping. Därest en förläggning i Marstrand i land ordnas i enlighet med myndigheternas för-

slag, hava dessa beräknat de årliga underhållskostnaderna till åtminstone det dubbla beloppet mot nu, eller till minst 40,000 kronor. Enligt mitt förmenande torde detta belopp vara för högt tilltaget. Vid bedömande av de årliga underhållskostnaderna i Marstrand bör nämligen tagas i betraktande, att desamma för närvarande till stor del hänföra sig till logementsfartyget Norrköping. Därest skeppsgossekåren inkaserneras i land, komma dessa medel att i stället kunna disponeras för underhåll av de nya förläggningslokalerna. Myndigheterna hava vidare beräknat ifrågavarande kostnader under förutsättning, att nybyggnads- m. fl. arbeten för kårens räkning komme att verkställas i den omfattning, som av dem föreslagits. Då, såsom jag förut antytt, en begränsning av nämnda arbeten torde kunna åvägbringas, lär derav även följa en minskning i de av myndigheterna angivna årliga underhållskostnaderna.

Vad åter beträffar de årliga kostnaderna för förvaltning och ekonomipersonal, torde det icke kunna bestridas, att desamma skulle komma att ställa sig lägre i Nya Varvet än vad för närvarande är fallet i Marstrand. I likhet med de sakkunniga hyser jag dock den uppfattningen, att ett förläggande av skeppsgossekåren i land i Marstrand måste kunna medföra viss minskning av behovet av handräcknings- och ekonomipersonal.

Det bör vidare icke förbises, att vissa hyresinkomster från Nya Varvet skulle komma att bortfalla, därest skeppsgossekåren förlades därstädes. Med hänsyn härtill samt i betraktande av att underhållskostnaderna, såsom jag förut framhållit, torde komma att i Marstrand ställa sig lägre än vad myndigheterna beräknat, lär man kunna utgå ifrån, att de årliga kostnaderna i Nya Varvet icke skulle bli mycket billigare än i Marstrand och att under alla förhållanden skillnaden i utgifter icke kan beräknas bli så avsevärd, att den bör tillmätas någon avgörande betydelse vid förläggningsfrågens bedömande.

Vad angår frågan, huruvida det särskilda avlöningstillägg, som enligt kungl. brev den 17 maj 1907 för närvarande åtnjutes av viss personal i Marstrand, fortfarande bör utgå även efter kårens förläggning i land, torde man icke nu kunna taga slutlig ståndpunkt till detta spörsmål, utan lär frågan framdeles böra upptagas till förnyat övervägande.

Marinförvaltningen och chefen för marininstaben hava givit uttryck åt en viss tvëkan rörande Marstrands stads möjligheter att utan höjning av stadens utdebitering, med därav följande konsekvenser rörande dyrortsgruppen, inom en nära framtid förverkliga de av staden gjorda erbjudandena, särskilt beträffande anläggande av idrottsplats och utvidgning av gymnastikhuset. Enligt vad kommitterade för Marstrands stadsfullmäktige upplyst, har emellertid uttaxeringen de senaste åren nedgått, samtidigt som staden minskat sin skuldbörda. Myndigheternas farhågor i förevarande avseende synas alltså vara skäligen obefogade.

Den av mig lämnade redogörelsen för engångs- och årliga kostnader i Marstrand och Nya Varvet torde giva vid handen, att Marstrandsförslaget ställer sig särskilt i fråga om förstnämnda kostnader ej oväsentligt dyrbarare. Jag har emellertid ansett så övervägande skäl tala för kårens definitiva förläggning i Marstrand, att jag likväl finner mig böra förorda detta alternativ, dock under förutsättning, att staden vidhåller sina gjorda erbjudanden. Det torde böra ankomma på marinförvaltningen att härom träffa bindande avtal med stadsfullmäktige i Marstrand, vilket avtal torde böra föreligga, innan Kungl. Maj:t meddelar beslut i förläggningsfrågan.

Enligt vad jag under hand inhämtat, torde logementsfartyget Norrköping kunna användas för sitt nuvarande ändamål åtminstone till hösten 1929. Emellertid synes det mig nödvändigt, att redan nästkommande budgetår

vissa arbeten påbörjas för kasernförläggningens ordnande i land. För bestridande av kostnaderna härför torde i första hand böra anlitas det belopp av 77,000 kronor, som återstår av de utav 1925 års riksdag för omändring av f. d. pansarskeppen Göta och Thule till logementsfartyg till förfogande ställda medel. Riksdagens medgivande att för här ifrågavarande ändamål få disponera sagda belopp torde nu böra inhämtas. Någon framställning om anvisande av ytterligare medel för bestridande av engångskostnader för förläggningens ordnande torde däremot icke behöva göras hos årets riksdag, utan synes härmed kunna anstå till nästkommande år.»

Utskottet, som icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må

a) besluta, att den till Marstrand förlagda skeppsgossekären skall kvarbliva på sin nuvarande förläggningssort och, sedan erforderliga omändringsarbeten blivit verkställda, förläggas i land i Karlstens fästning;

b) medgiva, att av de utav 1925 års riksdag för omändring av f. d. pansarskeppen Göta och Thule till logementsfartyg till förfogande ställda medel må tagas i anspråk ett belopp av 77,000 kronor för verkställande av vissa för skeppsgosseförläggningen i Karlstens fästning erforderliga tillbyggnads- och ändringsarbeten.

Stockholm den 22 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *Olof Olsson*, *J. L. Widell*, *O. Bergqvist*, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *C. A. Carlsson* i Gävle, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *G. A. Bergström* och *I. Hj. E. Pauli*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blådinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *B. F:son Holmgren*, *G. C. Jonsson* i Eskilstuna och *C. A. Anderson* i Storegården.

Reservation:

av herr *Kristensson* i Göteborg.